

Försvarshögskolan

Metapolitisk informationspåverkan

En idealtypsanalys av Nordiska Alternativhögers arbetsätt

Sara Carlstein

Självständigt arbete, 15 hp

Statsvetenskap med inriktning krishantering och säkerhet

Påbyggnadskurs

HT 2020

Handledare: Charlotte Wagnsson

Antal ord: 13 744

Innehållsförteckning

1. Introduktion	3
1.1. Inledning	3
1.2. Forskningsproblem och frågeställning	4
1.3. Syfte	6
1.4. Avgränsning	7
1.5. Disposition	8
2. Teoretiskt ramverk	8
2.1. Tidigare forskning.....	8
2.2. Teori.....	12
3. Tillvägagångssätt	17
3.1. Material	17
3.2. Metod	18
3.3. Analysverktyg	19
3.4. Operationalisering.....	20
4. Analys	21
4.1. Deltagande	21
4.2. Sanning och rationalitet	26
4.3. Makt.....	29
5. Avslutning	34
5.1. Slutsats	34
5.2. Kritisk diskussion.....	36
5.3. Framtida forskning.....	38
6. Referenslista	39
6.1. Litteratur	39
6.2. Empiriskt material.....	44

1. Introduktion

1.1. Inledning

Under 2000-talet har två parlamentariska demokratiutredningar genomförts i Sverige (SOU 2016:5, SOU 2000:1). Syftet med dessa har varit att belysa det svenska folkstyrets förutsättningar, problem och möjligheter samt undersöka och ge förslag på hur Sveriges representativa styrelseskick kan fungera bättre. Även om den representativa demokratin i Sverige åtnjuter en stark opinion betonas i utredningarna vikten av att stärka deltagandet i det demokratiska samtalet. Att samtalet tillskrivs en central roll i att vitalisera den svenska demokratin vittnar om en stark tilltro till den deliberativa demokratimodellen, även benämnt samtalsdemokrati eller diskussionsdemokrati (Premfors och Roth, 2004:8). Tankeskolan utvecklades under slutet på 1900-talet med den tyske filosofen och sociologen Jürgen Habermas som förgrundsgestalt och kvalade snabbt in på listan över ledande demokratiska teorier. Enligt flera forskare är idéerna om deliberativ demokrati märkbart inflytelserika i moderna demokratier idag. Christer Karlsson, professor i statsvetenskap vid Uppsala Universitet, menar att ”de deliberativa idéerna har kommit att dominera den demokratiteoretiska debatten under senare år, och dess företrädare har utan tvekan bidragit till att bredda och fördjupa diskussionen om hur det goda styrelseskicket bäst bör utformas” (Karlsson, 2003:214–215). Vidare skriver Leif Lewin, även han professor i statsvetenskap vid Uppsala Universitet, att ”den deliberativa demokratin har lanserats som vår tids svar på den mogna demokratins problem” (2003:352) och syftar då bland annat på politisk elitism, sjunkande engagemang i och mellan val samt sjunkande förtroende för demokratiska institutioner (ibid: 357).

Deliberationens upphöjda roll i det svenska demokratiska systemet har givit Sveriges regeringen anledning att tillsätta en nationell kommitté, benämnd *Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet*, med uppdraget att säkra och stärka samtalets vitala funktion. Satsningen kan delvis förstås mot bakgrund av de tidigare genomförda demokratiutredningarna men i första hand handlar det om att stärka motståndskraften mot den ökade förekomsten av desinformation, propaganda och näthat. Ett begrepp som ofta används för att beskriva dessa illegitima, och i vissa fall olagliga, aktiviteter är informationspåverkan. Sedan 2016 har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap haft uppdraget att identifiera och motverka informationspåverkan som de beskriver som:

”Aktiviteter som genomförs av främmande makt, eller antagonistiska aktörer, i syfte att påverka olika målgruppers uppfattningar, beteenden och beslutsfattande. Informationspåverkan utnyttjar samhällets sårbarhet och kan utmana befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter eller andra nationella intressen” (MSB, 2019).

I kommitténs slutbetänkande som presenterades i september 2020 anges att dessa vilseledande aktiviteter har föranlett ett hårdnat debatt- och samtalsklimat i Sverige. Retoriken har i större utsträckning kommit att karaktäriseras av polarisering, avhumanisering och splittring och detta har skrämmt iväg och tystat personer och åsikter i den offentliga debatten (Heath, 2020a:6). Kommitténs särskilda utredare, Carl Heath, menar att ”läget är allvarligt” (Heath, 2020b).

Idén om deliberativ demokrati utgör en intressant teoretisk ingång till att studera informationspåverkansaktiviteter eftersom det centrala i teorin är själva formerna för kommunikation och beslutsfattande, inte ståndpunkterna i termer av värderingar som kan vara mer eller mindre moraliska och demokratiska. Jürgen Habermas ser inte att det finns någon abstrakt moralisk regel som äger allmän giltighet utan menar att moral bestäms i ett rationellt samtal där alla samhällsmedborgare ska kunna delta fritt och jämlikt. Genom denna demokratiskt utformade dialog och beslutsförfarande legitimeras samhällets normer samt individens rättigheter och suveränitet enligt Habermas (Månsson, 2015:335–336, 342).

1.2. Forskningsproblem och frågeställning

Vid sidan av de många positiva effekter som följt i globaliseringen och digitaliseringens spår har utvecklingen gjort det enklare för antidemokratiska och antiliberala krafter att bedriva olika former av informationspåverkan. Charlotte Wagnsson, professor i statsvetenskap vid Försvarshögskolan i Stockholm, skriver att utvecklingen riskerar att underminera det demokratiska styrelseskicket genom att det bidrar till ökad segregation och polarisering och på så vis äventyrar den sociala sammanhållningen i samhällen samt försämrar möjligheterna till att föra anständiga offentliga debatter och nå politiska kompromisser (2020:9). Vidare visar forskning att den negativa utvecklingen medför en ökad efterfrågan av alternativ information och ledarskap som kan förklara ”oredan”. Detta exploateras sedermera av extrempartier- och rörelser, framförallt de till höger på den politiska skalan, som genom

sofistikerade metoder sprider destruktiva narrativ och underlåter människor rätten till fri åsiktsbildning (Bennett och Livingstone, 2018:127–128).

Med sina progressiva värden framhålls Sverige ofta som ett föredöme när det gäller värnandet av mänskliga fri- och rättigheter. Fördelarna till trots så gör detta Sverige till en måltavla för aktörer som utnyttjar den liberala demokratis sårbarheter för att bedriva informationspåverkan (SOU 2020:56:165). Inom internationella högerextremistiska kretsar har Sverige kommit att framställas "som ett land i kris, på randen till inbördeskrig på basis av ras" (Ranstorp och Ahlin, 2020b:460) och "som en före detta stormakt som degenererat under trycket från massiv invandring" (Ranstorp och Ahlin, 2020a:8). En relativt ung och outforskad högerextrem miljö är Alternativhögern, en transnationell fragmenterad extremhöger-rörelse som enkelt kan "beskrivas som en anti-globalistisk gruppering på den yttersta högerkanten, som erbjuder ett radikalt `alternativ´ till traditionell/etablissemangskonservatism" (Mulhall, 2020:381). Alternativhögern fick ökad uppmärksamhet i samband med presidentvalet i USA 2016 och året därpå blev Sverige det första landet i världen som fick en organiserad alternativhöger: Nordisk Alternativhöger (Friberg, 2017).

Nordisk Alternativhöger har med sina svenska företrädare fått ett oproportionerligt stort inflytande över Alternativhögerns organisatoriska och idémässiga utveckling internationellt, bland annat genom att grunda och driva tankesmedjor, bokförlag, podcasts samt sociala medier konton (Mulhall 2020:381). På dessa plattformar bedriver de så kallad metapolitik vilket är en metod som skiljer sig från typisk politisk aktivism i den bemärkelsen att man anser att effektiva samhällsförändringar bäst uppnås genom att sprida och förankra idéer, attityder och värderingar på den kulturella arenan snarare än den politiska (Teitelbaum, 2019:260). Medan företrädare för Nordiska Alternativhögern ser sig som opinionsbildare och kulturarbetare finns det inslag i metapolitik som i stor utsträckning liknar de metoder som utländska aktörer använder för att bedriva informationspåverkan mot Sverige, exempelvis användandet av alternativa medier, ett ironiskt språkbruk samt tvetydiga eller osanna utsagor.

Det finns en stor flora av forskning som förklarar informationspåverkan utifrån ett globalt perspektiv. Avseende Sverige finns det ett stort intresse av att utreda hur utländska aktörer, främst Ryssland, bedriver informationspåverkan mot Sverige och vilka konsekvenser det får på de demokratiska institutioner och processer som det svenska samhället vilar på. Det råder en allmän uppfattning om att kommunikationsmetoderna måste förstås som en icke-linjär

process. Information som på ytan kan uppfattas harmlös eller oseriös kan i själva verket appellera till människors emotionella och rationella sidor. Medvetet eller omedvetet kommuniceras informationen vidare, ofta med hjälp av tekniska hjälpmedel, och riskerar att bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter (Bennett och Livingstone, 2018:131). Trots vetskapen om att svenska aktörer har en framträdande roll i detta otillbörliga sätt att kommunicera finns relativt lite forskning om *hur* detta går till. Den radikala högerextremismen i Sverige är mycket outvecklad (Deland et al. 2010:12), och den begränsade forskning som finns är främst centrerad kring högerpopulism och etniska relationer (Löow, 2015:228)

Mot bakgrund av denna ostuderade problematik gör föreliggande studie ansats på att besvara följande forskningsfråga: *Hur utmanar Nordisk Alternativhöger det demokratiska samtalet genom sitt arbetssätt?*

1.3. Syfte

Syftet med studien är att utifrån teorin om deliberativ demokrati förstå hur en inhemsk politisk rörelse kan äventyra det demokratiska samtalet genom att tillämpa okonventionella arbetsmetoder. Studien fyller å ena sidan en lucka i forskningen kring svensk radikal högerextremism men bidrar även till ökad kunskap om gränsöverskridande informationspåverkan genom att belysa svenska aktörers anmärkningsvärda roll inom den internationella Alternativhögern.

Studien är en idealtypsanalys vilket innebär att den inte gör anspråk på att etablera ett kausalt samband mellan informationspåverkan och lägre grad av demokrati. Styrkan i idealtypsanalys är istället att de kan bringa klarhet i komplexa och nyansrika fenomen genom att påvisa gradskillnader (Esaiasson et al., 2012:139). Det är mot bakgrund av detta som idealtypsanalys bedöms vara lämplig för aktuell studie. Fallet är mångfacetterat och innehåller gråskalor som gör det svårt att bedöma vilka negativa effekter arbetsmetoderna potentiellt kan innebära ur demokratisynpunkt. Det finns en möjlig risk att metoderna underskattas och att nödvändiga åtgärder sätts in för sent. En noggrann undersökning kan minska denna risk. Kunskap om tekniker och tillvägagångssätt är avgörande för att bygga motståndskraft mot informationspåverkan och för att stärka det demokratiska samtalet som

under de senaste åren blivit allt mer fragmenterat och polariserat. Studien lämnar i det avseendet ett viktigt utomvetenskapligt bidrag.

1.4. Avgränsning

Nordisk Alternativhöger är en amorf konstellation som saknar fysisk, dock ej formell organisering. Sympatisörer organiseras kring ett destruktivt metanarrativ som på olika sätt beskriver ett samhälle som håller på att förfalla under ett repressivt och förtryckande ”system”. Metoden för att genomdriva detta narrativ är som tidigare nämnts metapolitik och personerna som står bakom denna strategi och dess implementering i Sverige är i första hand Christoffer Dulny, tillika ordförande för rörelsen, och Daniel Friberg, vice ordförande (Friberg, 2017). Så medan rörelsen i stort kan anses drivas fram av ett kollektivt författarskap finns det ett par tongivande individer, däribland Dulny och Friberg, som tillsammans bildar affischnamnen och även företräder idén om att bedriva metapolitik. Därtill har de ett anmärkningsvärt stort internationellt inflytande (Mellander och Sivenberg, 2020:307). Mot bakgrund av detta kommer studien avgränsas till dessa individer.

Det skall understrykas att metapolitik inte är något nytt fenomen. Den ursprungliga idén bakom metapolitik tillskrivs vanligtvis den franska högerfilosofen Alain De Benoist som tillsammans med tänkarna Guillaume De Faye och Dominique Venner år 1968 grundade kulturrörelsen ”La Nouvelle Droite” (även känt som Europeiska nya högern eller Franska nya högern) i ett försök att motverka vänsterns kulturella dominans och intellektualisera den extrema högern (Maly, 2019:6). Nordisk Alternativhöger kan sägas ha moderniserat De Benoist ursprungsidé och deras arbetssätt kan därför ses som en typ av andra generationens metapolitik.

Det hade varit intressant att studera diskursen mellan anhängare till Nordisk Alternativhöger på exempelvis populära internetplattformar och sociala medier för att se om, och i så fall hur, dessa genomsyras av metapolitik. Detta har dock valts bort på grund av praktiska svårigheter. De plattformar och forum som rörelsen använder för sin kommunikation sinsemellan är ofta otillgängliga och därtill används ett internt språkbruk som i många fall kan vara svårt att tyda. Tidsmässigt avgränsas studien till åren 2015 fram till idag. På så vis fångas idéer och resonemang som rörelsens företrädare gav uttryck för inför etableringen som skedde 2017.

1.5. Disposition

I nästkommande avsnitt presenteras studiens teoretiska ramverk. Avsnittet inkluderar teoretiska utgångspunkter samt tidigare forskning inom informationspåverkan och radikalnationalistiska miljöer. I avsnitt tre följer en redogörelse för hur studien har genomförts. Materialurval, metod och analysverktyg presenteras och motiveras, bland annat i form av en diskussion kring för- och nackdelar med valt tillvägagångssätt. Avsnittet avslutas med en redogörelse för hur de teoretiska utgångspunkterna har operationaliserats och på vilket sätt de vägleder analysen av det empiriska materialet. Det fjärde avsnittet utgörs av studiens analys som är tredelad enligt de tre, i operationaliseringen, utarbetade temana; deltagande, sanning och rationalitet samt makt. I studiens femte och sista avsnitt presenteras slutsatser, en kritisk diskussion samt förslag på vidare forskning.

2. Teoretiskt ramverk

2.1. Tidigare forskning

Ico Maly (2019), som specifikt studerat en flamländsk höger rörelse vid namn Schild & Vrienden, menar att metapolitik är något som förenar samtida rörelser som går under paraplybegreppet Europeiska Nya Högern och att den idag över 50 år gamla idén om kulturell hegemoni avsevärt gynnats av framväxten av digital teknik. Maly beskriver hur dessa aktörer bedriver metapolitik 2.0, i ett ”hybrid mediasystem”, vilket är ett koncept som Andrew Chadwick, professor i politisk kommunikation, introducerade 2017 i syfte att åskådliggöra modern medielogik. I dagens mediasamhälle verkar inte gamla och nya medier åtskilt utan är sammanlänkade och ömsesidigt beroende av varandra. Relationerna mellan mediasamhällets aktörer är komplexa och dynamiska. Det sociotekniska system som vuxit fram har fundamentalt ändrat sättet på vilket mening produceras samt skapat nya möjligheter för att påverka kognitiva funktioner så att individers uppmärksamhet och beslutsfattande premierar önskvärd agenda. Detta exploateras av högerextrema rörelser som i regel besitter en hög grad av digital kompetens och kunskap om hur det digitala ekosystemet fungerar. Detta möjliggör vad Maly kallar “algorithmic activism”:

“Algorithmic activists’ are defined as activists who use (theoretical or practical) knowledge about the relative weight certain signals have within the proceduralized choices the algorithms of the media platforms make as proxies of human judgment, to reach their (meta)political goals. In this sense, ‘algorithmic activism’

contributes to spreading their message by interacting with the post to trigger the algorithms of the medium, so that they boost the popularity rankings” (Maly, 2019:1).

Maly’s resonemang om att algoritmisk aktivism underminerar det mänskliga omdömet och populariserar vinklade åsikter relaterar i stor utsträckning till idén om filterbubblor som inom forskarvärlden är ett omstritt fenomen. Annika Bergström menar att begreppet är ett ”buzzword” och att det saknas vetenskapligt stöd för att filterbubblor är något som ökat till följd av digitaliseringen. Hon menar snarare att det finns studier på att internet och sociala medier ger upphov till mer varierad information (i Höjer, 2017). Forskare som har studerat Alternativhögern tycks däremot vara av uppfattningen att filterbubblor, även kallat ekokammare (Mellander och Sivenberg, 2020:284), existerar och att konsekvenserna är långtgående. I en analys av YouTube fann Kaiser och Rauchfleisch att algoritmer förenar ideologiskt likasinnade personer och att Alternativhögern fungerar som en brygga för konservativt lagda personer att nå extrema, högerradikala och konspirationsteoretiska kanaler. Av resonemanget följer att algoritmer även ger upphov till att högerradikala budskap sprids och utvecklas (Kaiser och Rauchfleisch, 2018).

Mellander och Sivenberg menar att det inte råder några tvivel om att onlinekommunikation påverkar hur individer tänker och uttrycker sig, i synnerhet när det kommer till alternativa medier som ofta finns på plattformar som inte är tillgängliga via vanliga sökmotorer (2020:290). Resultatet blir ett homogeniserat klientel där information, idéer och attityder likriktas och bekräftas (Mellander och Sivenberg, 2020:284; Fielitz, 2020:416). Vidare framhåller Mellander och Sivenberg att flertalet av de personer som begått terroråd har diskuterat sina planer på sociala medieplattformar och inspirerats av meningsutbyten de har där (2020:291–292). Liknande tendenser har upptäckts inom den högerextrema miljön i Sverige. Frisk et al., som år 2018 genomförde en undersökning om den upplevda tryggheten hos Ludvika kommuns förtroendevalda, skriver att retoriken hos högerextrema aktörer inspirerar brottsaktiva och eftersom de ofta besitter ett vålds- och skrämselfkapital behöver de nödvändigtvis inte begå brott för att påverka samhällets medborgare och beslutsfattare. Därtill har de ofta god kännedom om juridikens gränser (Frisk et al., 2018:8).

Bennett och Livingstone (2018) betraktar digitala aktiviteter utifrån ett vidare perspektiv. De menar att filterbubblor som analytiskt begrepp är urvattnat i en tid som kan beskrivas med begreppet ”disinformation order” och att “[t]hese algorithmically enabled communities of

like-minded persons now exist on scales not captured by terms like 'filter bubbles'" (2018:125). De beskriver hur digitala gemenskaper på den yttersta högerkanten utvecklar stora alternativa informationsnätverk och via dessa mobiliserar anti-liberala och anti-demokratiska supportrar, sprider strategisk desinformation och utför attacker mot mainstream-media som får allt svårare att utföra sitt jobb. Detta suddar ut de redan hårfina gränserna mellan olika typer av massmedium. Exempelvis har de observerat att kommunikationsforskning i många fall klassar radikalnationalistiska grupperingar och budskap som högerpopulism. Konsekvensen blir att deras aktiviteter och budskap framställs som närmast legitima och harmlösa när de i själva verket bidrar till att sprida missnöje och undergräva tilltron till demokratiska institutioner. Mot bakgrund av detta understryker Bennett och Livingstone vikten av att förstå utvecklingen som en bredare trend och menar att det krävs ett mer holistiskt förhållningssätt, snarare än punktinsatser mot enskilda fall av exempelvis "fake news" (2020:135).

Avseende marginella och alternativa plattformar skriver Maik Fielitz (2020) att uppkomsten kan förklaras av de rättsliga regleringar som stater, företag och civilsamhället infört i kampen mot desinformation, propaganda och näthat. Åtgärderna begränsar högerextrema aktörers aktivitet på mainstream-plattformar men svarar inte för det stora problemet, nämligen det faktum att dessa aktörer, som svar på dessa åtgärder, flyr till, och inrättar egna plattformar för kommunikation där de själva bestämmer vilka regler som ska gälla, obegränsad yttrandefrihet tenderar att vara en sådan regel. Fielitz uppmanar forskare att undersöka dessa frågor närmare, delvis med anledning av dess skadliga effekter, men även på grund av att han bedömer att teknikerna kommer användas mer flitigt i framtiden (2020:415–416).

Flera forskare inom fältet diskuterar det faktum att människor idag kan känna större samhörighet med, och hängivenhet till, virtuella gemenskaper än vad de gör i sitt lokalsamhälle. Den personliga kontakten som var nödvändig före internets genombrott har delvis undanröjts av digital teknik och resulterat i att traditionella gränser suddats ut, samtidigt som nya har etablerats. Hodge och Hallgrimsdotter (2019) skriver att onlinerörelser, i avsaknad av spatiala gränser, sätter upp kulturella gränser i syfte att kunna urskilja vilka individer och grupper som ska inkluderas respektive exkluderas i de subkulturer som vuxit fram. Avseende Alternativhögern framhålls att rörelsen, i takt med att den vuxit, tycks mutera in i olika undergrupper och intressegrupper som sedermera kategoriseras och tillskrivs olika epitet utifrån ideologi, etnicitet, religion, kön, sexualitet med mera. Förfarandet stärker

möjligheten till identifikation och sammanhållning inom gruppen. Biologiska och kulturella gränssättningar framställs som naturliga, nödvändiga och motiverade för den egna gruppens livskvalitet och fortlevnad. Omvänt kan den egna gruppens status undergrävas av ut-grupper som därför marginaliseras, demoniseras och nedvärderas, inte sällan med hat- och hotfullt språkbruk (Mellander och Sivenberg, 2020). Fielitz (2020) betraktar dessa sammanslutningar som formlösa digitala hatkulturer där de ofta anonyma användarna förenas kring ett missnöje mot det mediala- och politiska etablissemangets liberala, jämlika och politiskt korrekta hållning, snarare än en konsekvent ideologi. Enskilda användare är sällan medvetna om att deras tillvägagångssätt och språkbruk är en del av en större agenda, en agenda som driven till sin spets handlar om att störta demokratin (Fielitz, 2020:407–408).

Vid sidan av nättrollning (medvetet provocerande inlägg) och shitposting (trollning av en stor mängd inlägg) har Alternativhögern visat sig synnerligen skickliga på att producera och sprida memes (Mellander och Sivenberg, 2020:305–306). Fielitz skriver att "[m]emes har blivit den digitala kommunikationens 'lingua franca'" och att formatet "ersätter språklig tydlighet med visuell tvetydighet" (2020:411). Med det menas att den bildbaserade kommunikationen undanröjer språkbarriärer och skapar förutsättningar för ett gemensamt meningsskapande. I den bemärkelsen formar memes världsuppfattningar. Metoden är effektiv men problematisk då den ger upphov till mänskligt lidande genom att fungera som vapen för stigmatisering och avhumanisering av individer och grupper. Att memes mestadels är ironiska till sin karaktär möjliggör för rasistiska och inhumana åsikter att tränga igenom samtidigt som ansvarsutkrävning försvåras eller till och med omöjliggörs. Processen förorsakar en normalisering av hatiskt språkbruk och sänker tröskeln för att utföra politiskt våld (Fielitz, 2020). Därtill kan ironiskt språkbruk användas för rekrytering av sympatisörer:

"Irony allows users to cloak their recruitment behind the expression 'it's just a joke'; if an audience is receptive to the image's intent, then they show themselves to be amenable to recruitment, while hostility can be diverted by claiming the poster was merely 'trolling' as a joke" (Hodge and Hallgrimsdóttir, 2019:8)

Lisa Kaati ser bekymmersamt på aktiviteterna som den radikalnationalistiska miljön i Sverige ägnar sig åt. Hon menar att det är problematiskt att Nordiska Alternativhögerens utsagor är mångtydiga då det riskerar att flytta fram gränsen för vad som anses acceptabelt att säga och således bidra till ett hårdare debattklimat (i Uppdrag Granskning, 2018). Joe Muhall bedömer

att svenskar framöver kommer ha en fortsatt framträdande roll inom den internationella rörelsen, bland annat genom att börja producera innehåll på engelska (2020:40).

Utifrån ovan redogörelse och vad som framgick i avsnittet ”forskningsproblem och frågeställning” kan man med fog hävda att det krävs mer forskning kring informationspåverkan utifrån ett inhemskt perspektiv. Befintlig forskning redogör för förekomsten av informationspåverkan på ett internationellt plan, där statliga aktörer och den högerradikala miljön framhålls vara överrepresenterad. Aktörer inom den högerradikala miljön betraktas ofta som ett kluster vilket gör det svårt att urskilja säregna karaktärsdrag och förstå om och i så fall hur enskilda aktörer verkar nationellt. Den forskning som anlägger ett inhemskt perspektiv belyser i första hand ideologiska aspekter och/eller förekomsten av näthat och våldsutövning, företeelser som ofta framställs som isolerade händelser. Med detta angreppssättet riskerar man att förbise systematiska försök till att påverka fri åsiktsbildning, där näthat och våldsutövning kan vara en del av en större propagandistisk agenda.

Sammanfattningsvis råder det en allmän uppfattning om att informationspåverkan är ett allvarligt och växande hot mot demokratin. Därtill poängterar forskning att Sverige och svenska företrädare framöver kommer fortsatt att ha central roll i denna fråga. Att Nordisk Alternativhöger är en ung men tongivande aktör utgör skäl för att genomföra en studie som tar ett samlat grepp kring idéerna bakom andra generationens metapolitik och således bidrar aktuell studie till att fylla den forskningslucka som identifierats.

2.2. Teori

En av förgrundsfigurerna för den deliberativa demokratin är, som tidigare nämnts, filosofen och sociologen Jürgen Habermas som under 70-talet lanserade idén om det kommunikativa handlandet. Teorin om det kommunikativa handlandet och dess relation till deliberativ demokrati kommer i följande avsnitt att beskrivas med hjälp av andrahandskällor och med direkta referenser till Habermas. Inledningsvis presenteras Habermas idealtyp och dess motsats, därefter beskrivs de centrala komponenterna språk och rationalitet mer ingående. Avsnittet sammanfattas med en redogörelse av Habermas syn på förhållandet mellan livsvärlden och systemvärlden. Det är i relationen mellan dessa två teoretiska världar som den utopiska demokratin manifesteras.

Förståelseorienterat handlande

Habermas anser att demokratins ideal bör vara ett förståelseorienterat samtal, en deliberation som förs enligt ett antal idealiserade principer. Medan principerna reglerar formerna för samtalet är Habermas tydlig med att själva deltagandet ska vara fritt- och förutsättningslöst. I samtalet söker deltagarna, utifrån en rationell grundval, nå inbördes förståelse som sedan mynnar ut i ett samförstånd (Månsson, 2015:335). En idealistisk samtalssituation är fri från alla former av makt- och intressekamper, endast argumentets hållbarhet får lov att påverka samtalets utgång. Eftersom deltagarna kritiskt resonerar sig fram till en överenskommelse som gynnar alla krävs ingen avslutande omröstning (Gilljam och Hermansson, 2003:22). Kommunikativt handlande är socialt i den bemärkelsen att det inkluderar minst två individer. Sammantaget skapar kommunikativt handlande social ordning som inte upprätthålls genom makt eller våld (Carleheden, 1996:41). Kommunikativt handlande är således förståelseorienterat och socialt. Detta illustreras i tabell 1 som återfinns på nästa sida.

Nedan listas de särskilda omständigheter som kännetecknar en ideal samtalssituation enligt Habermas. Habermas idé om ett deliberativt samtal kan ses som en skala där idealet innebär fullständig uppfyllnad av kriterierna. Listan är självständigt konstruerad utifrån Ola Jodals redogörelse för Habermas idéer i boken *Demokratins mekanismer* (Jodal, 2003:267–272):

- Alla deltagare visar aktning för varandras argument
- All argumentation är ”sann”
- All argumentation är baserad på förnuft och inte på känslor
- Det finnas inget underliggande egen- eller gruppintresse bakom uttalandena
- Alla deltagare är villiga att ändra uppfattning om de övertrumpas av mer hållbara argument
- Alla deltagare erkänns likvärdiga
- Så många relevanta argument som möjligt lyfts
- Deltagarrepresentationen speglar samhällets mångfald

Framgångsorienterat handlande

I kontrast till det förståelseorienterade, kommunikativa handlandet står det framgångsorienterade handlandet som innebär att individen kalkylerar sitt handlande utifrån

ett på förhand uppsatt mål. Framgångsorienterat handlande kan vara strategiskt eller instrumentellt.

Strategiskt handlande

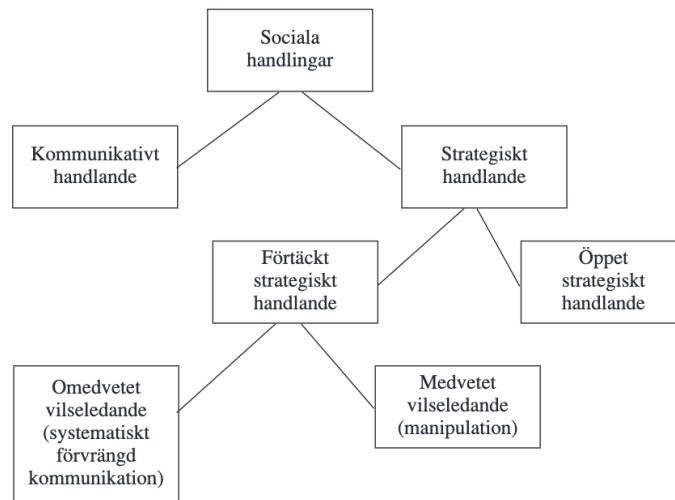
Det strategiska handlandet är socialt men framgångsorienterat (se tabell 1). Framgång värderas utifrån hur effektivt handlandet ”inverkar på en rationell motspelares beslut” (Habermas, 1996:99). I en strategisk handlingssituation åsidosätts de kommunikativa principerna och minst en av parterna tillämpar vilseledande metoder. Detta kan ske öppet eller dolt med hjälp av sofistikerade metoder (se tabell 2). Det kan även ske medvetet eller omedvetet där medveten vilseledning likställs med manipulation medan omedveten vilseledning innebär att en av parterna lever i självförnekelse och blott ger sken av att handla kommunikativt. Konsekvensen blir att kommunikationen systematiskt förvrängs (Habermas, 1996:99). Samförstånd kan uppnås i strategiska handlingssituationer men eftersom det sker genom påtryckningar är det istället fråga om en ”tvångsmässig, falsk konsensus” (Andersen, 2007:289). Habermas skriver att ”[e]tt samförstånd förlorar karaktären av gemensamma övertygelser så snart den berörde inser att det är ett resultat av någon annans yttre påverkan på honom” (Habermas, 1996:114).

Instrumentellt handlande

Instrumentellt handlande är inte socialt och skiljer sig på så vis från det strategiska- och kommunikativa handlandet (se tabell 1). Instrumentellt handlande är ett fysiskt eller tekniskt arbete som görs ensamt av en individ eller ett system i framgångssyfte. Ett samhälle där relationer mellan handlande subjekt regleras genom utbyte eller konkurrens om makt och pengar tenderar att vara individualistiskt. Samhällsordningen är ”utvecklad ur interpersonella relationer i vilka interaktionsdeltagarna instrumentaliserar varandra som medel för egen framgång” (Habermas, 1996:116)

	<i>Framgångsorienterat</i>	<i>Förståelseorienterat</i>
<i>Icke-socialt</i>	Instrumentellt handlande	-
<i>Socialt</i>	Strategiskt handlande	Kommunikativt handlande

Tabell 1. Handlingstyper (Habermas, 1996:100)

Tabell 2. Typer av sociala handlingar (Habermas, 1996:101)

Språkets betydelse

Språket har en absolut central roll i Habermas teori om kommunikativt handlande. Habermas intresserar sig för språkets praktiska funktion i den bemärkelsen att han ser språklig kommunikation som en möjliggörare för ömsesidig förståelse. Genom språklig kommunikation reser vi så kallade giltighetsanspråk vilket är en utsaga som bottnar i ett sakförhållande, en känsla eller en åsikt (Månsson, 2015:325). Alla giltighetsanspråk måste kunna kritiserars av interaktionsdeltagarna om ett samförstånd skall kunna uppnås. Genom denna process kan även individuella preferenser (om)formas och jämkas på ett sätt som främjar det gemensamma goda. En fundamental förutsättning för möjligheten att uppnå samförstånd är en gemensam förståelse kring språket, det vill säga att det som sägs är förståeligt för samtliga deltagare. För det krävs att ord och begrepp har samma innebörd. Det är i de förståelseorienterade samtalssituationerna som det "naturliga" språket kommer till uttryck. "Naturliga" språkhandlingar sker i första hand explicit genom verbala (muntliga och skriftliga) uttryck, men gemensam förståelse kan även uppnås genom kroppsspråk (Carleheden, 1996:48).

Rationalitet

När man talar om språkets betydelse i Habermas teori om kommunikativt handlande är det ofrånkomligt att inte belysa hans syn på rationalitet. Anledningen till detta är hans uppfattning att ”uppnåendet av inbördes förståelse tycks vara ett inneboende *telos* i det mänskliga språket” (1996:165). Det rationella, enligt Habermas, är att använda språket för att uppnå inbördes förståelse. Den kommunikativa rationaliteten skiljer sig från den instrumentella rationaliteten som innebär ett sökande efter de medlen som är mest effektiva för att uppnå framgång (Månsson, 2015:309). Det är alltså den kommunikativa processen, själva talakten, som är rationell och inte resultatet. ”Språket är förnuftigt i sig självt, oberoende av om vi vet om det eller ej” (Månsson, 2015:327). En utsagas rationalitet avgörs i ett samtal genom att interaktionsdeltagarna, med respekt för de kommunikativa principerna, tar ställning till huruvida de skäl som angivits är sanna eller ej (Habermas, 1996: 85).

Livsvärlden och systemvärlden

I ett modernt idealsamhälle är den så kallade livsvärlden och systemvärlden differentierade från varandra och fyller olika funktioner (se tabell 3). Icke desto mindre är de ömsesidigt beroende. ”Systemets”, med dess ekonomiska och politiska delsystem, viktigaste uppgift är att med hjälp av styrmedierna makt och pengar handla utifrån vilka nyttoeffekter som kan uppstå i reproduktionen av samhällets materiella resurser. För detta krävs bland annat arbetskraft, efterfrågan, lojalitet och legitimitet från livsvärlden. På så vis blir systemets mål och medel demokratiskt förankrade. Detta gäller även statens våldsmonopol (Carleheden, 1996:96–98).

Handlandet i ”systemet” är funktionellt och språket är artificiellt och standardiserat eftersom det ”talas” av produktionsmedlen och inte av handlande subjekt så som det gör i livsvärlden. I livsvärldens sociala sfärer, däribland kultur- och fritid samt familj, interagerar samhällsmedborgare inom ramarna för etiska och moraliska normer. Med hjälp av det ”naturliga” språket resonerar de sig sedan fram till vad som är sant, legitimt och det allmänna bästa i de två världarna (Carleheden, 1996:47–48). Genom denna process formas individens identitet och den sociala ordningen upprätthålls (Dahlkvist, 2003: xv).

	<i>System</i>	<i>Livsvärld</i>
<i>Kontext för</i>	Instrumentella och strategiska handlingar	Kommunikativa handlingar
<i>Koordination av handlingar</i>	Styrmedierna pengar och makt	Förståelseorientering via gemensam livsvärld och giltighetskrav inbyggda i språket
<i>Viktigaste uppgift</i>	Materiell reproduktion av materiella resurser. Hantering av komplexitetsstegring	Symbolisk reproduktion av resurserna identitet, solidaritet och mening
<i>Utbredning i samhället</i>	Ekonomiska och politiska delsystem	Familj, fritid, kultur, etik mm.

Tabell 3. Møller Pedersens (2004:188) tolkning av Habermas samhällsuppdelning i system- och livsvärld.

3. Tillvägagångssätt

3.1. Material

Tidigare förtydligades att föremålet för analys är begränsat till Nordiska Alternativhögerens toppskikt med anledning av att dessa individer symboliserar rörelsen och står bakom idén om att låta strategin utgöras av metapolitik. Materialinsamlingen har styrts av denna avgränsning och urvalet består följaktligen av publikationer och uttalanden från dessa individer.

Insamlingen har endast skett via öppna källor.

Inför och alltsedan grundandet har ordförande Christoffer Dulny och vice ordförande Daniel Friberg propagerat för deras metapolitiska arbete. 2018 gjorde Uppdrag Granskning reportaget "Alternativhöger i Sverige" där reportrar träffar Dulny, Friberg samt andra ledare och "medlemmar". Programmet har varit en viktig källa för studien. Förutom att företrädarna delger värdefull information om det strategiska arbetet bidrar Lisa Kaati, forskare vid Totalförsvarets Forskningsinstitut, med sina analyser. Programmet avgränsas med hänsyn till problemformulering och vad det ur teoretisk synpunkt är relevant att empiriskt belysa.

Vidare är Dulny och Friberg (med)författare till varsin bok. 2015 gav Friberg ut boken *Högern kommer tillbaka: handbok för den äkta oppositionen* i vilken han bland annat ägnar ett kapitel åt att förklara metapolitik och samma år som rörelsen etablerade sig i Sverige gavs den 134 sidor långa antologin *Att förstå alternativhöger* (2017) ut. I boken gestaltas Nordisk

Alternativhöger, men även i viss utsträckning dess relation till internationella Alternativhöger, av Dulny och sju andra författare som alla beskrivs som ”framträdande personer som i bred bemärkelse i någon mån kan anses ingå i rörelsen, eller ha ett stort förklaringsvärde av densamma” (Nilsson och Stigermark, 2017). I analysen inkluderas åtta av totalt tio kapitel samt en ordlista som utgör en bilaga till antologin. De två kapitel som valts bort beskriver rörelsens ideologiska ursprung och utveckling och är därför inte relevanta för aktuell studie. Avslutningsvis innefattar det empiriska materialet en handfull intervjuer som Friberg och Dulny låtit göra.

3.2. Metod

Studien är en kvalitativ fallstudie av ett enskilt fall. Studien har en hermeneutiskt ansats och metoden som valts är idéanalys. Det heuristiska hjälpmedlet idealtyp beskrivs i nästföljande avsnitt.

Termen idé är ett mångtydigt begrepp. En för studien användbar definition är att förstå idéer som ”handlingsorienterade och handlingsmotiverade tankar [som är] integrerade i eller relaterar till samhällets institutioner [...] eller inriktar sig mot att besvara eller förändra samhällets institutioner” (Lindberg i Bergström och Svärd, 2018:144). En idé talar sällan för sig själv. Idén och dess eventuella maktanspråk blir meningsfull och begriplig först när den kombineras med andra idéer som tillsammans utgör ett idésystem. Detta system är i sin tur inbyggt i komplexa institutionella strukturer och mänskliga interaktioner (Bergström och Svärd, 2018:144). Dessa abstrakta tanke- och maktstrukturer kan inom ramen för en idéanalys klargöras genom en systematisk kartläggning av det väsentliga innehållet (ibid:147).

Den idéanalytiska arbetsprocessen är en prövande rörelse mellan det empiriska materialet och forskarens egna föreställningar där forskaren, genom upprepade ”läsningar” av de ”materiella spår” som idéerna lämnar efter sig, bygger upp välunderbyggda och trovärdiga hypoteser om hur idévärlden är konstituerad (Bergström och Svärd, 2018:139). Det är forskarens uppgift att utifrån tolkning argumentera för vad materialet säger och hur det bör förstås. Det vetenskapliga värdet ligger i de resultat som tolkningarna mynnar ut i och beskrivningar är således inte neutrala (ibid:140–141).

3.3. Analysverktyg

För att se hur Nordiska Alternativhögerns arbetssätt förhåller sig till Habermas kriterier för deliberativ demokrati används idealtypsanalys. Som analysinstrument innebär idealtypsanalys att ett verkligt samhällsfenomen, i det här fallet Nordiska Alternativhögerns arbetssätt, jämförs med en renodlad idealtyp, i det här fallet Habermas idé om deliberativ demokrati. Utsagor i det empiriska materialet relateras till idealtypen i syfte att fastställa i vilken utsträckning det observerade samhällsfenomenet överensstämmer med den abstraktion (förenklad men inte falsk extrembild av verkligheten) som idealtypen utgör (Esaiasson et al., 2012:139–140).

Studien gör inte anspråk på att förklara hur verkligheten hänger ihop utan använder Habermas idealtyp som ett metodologiskt verktyg för att komma åt mönster i materialet. Kravet på fullständighet i idealtypsanalys är lägre än vid exempelvis kategoriska förfaringsätt där forskaren använder kausala teorier. Till skillnad från dessa förklarande studier är aktuell studie inte lika beroende av den data som samlas in eftersom idealtypen inte kan förkastas av empirin. Av denna anledning kritiserar dock ibland analysinstrumentet för att vara ofruktbar för empiriska analyser. För att idealtypen skall bli användbar har ett antal praktiska metodologiska råd tagits i beaktande vid utformandet. Detta minskar risken för att idealtypen skall visa sig ofruktbar samt underlättar motivering av slutsatserna (Esaiasson et al., 2012:140–142).

Studien har två polära idealtyper, förståelseinriktat- respektive framgångsorienterat handlande, vilka representerar extrempunkter på en graderingsskala som studieobjektet graderas utifrån. Fördelen med polära idealtyper är att skattningen blir mindre godtycklig än om man endast har en jämförelsepunkt. Vidare följer aktuell studie rekommendationen att låta idealtyperna baseras på redan etablerade teoretiseringar och tidigare forskning. Att de polära idealtyperna utgörs av en redan etablerad teori innebär att undersökningen är kumulativ. Istället för att uppfinna hjulet på nytt kan fokus ligga på att lämna ett empiriskt bidrag (Esaiasson et al., 2012:141–143). Att Habermas, med sina omfattande demokratiteoretiska arbeten, anses vara en av de mest inflytelserika samhällsteoretikerna i modern tid (Andersen, 2007:293) stärker studiens relevans. Därtill är det ur validitetssynpunkt lämpligt att designa studien med utgångspunkt i Habermas idéer i och med att han själv, såväl som tidigare forskning, har gjort långtgående operationaliseringar av extrempunkternas utmärkande

egenskaper. Med vaga och grovt utformade extrempunkter hade det blivit svårare att belägga studiens slutsatser (Esaiasson et al., 2017:225)

3.4. Operationalisering

I syfte att kunna besvara hur Nordiska Alternativhögers arbetssätt förhåller sig till idealtypens extrempunkter, och utmanar det demokratiska samtalet, har författaren urskilt tre centrala komponenter i Habermas teori; deltagande, sanning och rationalitet samt makt. Dessa komponenter, som hädanefter kommer beskrivas som studiens teman, preciseras så att det blir möjligt att genomföra en kodning av det empiriska materialet och det blir tydligt vilka ord och utsagor som ska noteras i materialet. Operationaliseringen mynnar ut i tre öppna, men avgränsade, analysfrågor. Fördelen med ett öppet angreppssätt är att det möjliggör mer nyansrika svar av (ibland oväntade) upptäckter som riskerar att missas av frågeställningar med förhandsdefinierade svarsalternativ (Esaiasson et al., 2017:223–224).

Studiens första (1) tema är deltagande. Denna utgångspunkt vägleder en analys av de faktorer som kan tänkas strida mot en social och jämlik interaktion där alla som berörs av samtalet och dess beslut, eller deras representanter, har möjlighet att delta. Med ”social” avses en interaktion där minst två individer deltar och ”jämlik” innebär att deltagarna lyssnar och respekterar varandra, även om de har motstridiga uppfattningar. Om det ges uttryck för ett asocialt handlande i det empiriska materialet indikerar detta att handlandet är instrumentellt.

Vidare är ett idealtypiskt samtal solidariskt och mångfald är gynnsamt. Om grupp sammansättningen är heterogen ökar chansen för att sakfrågan får allsidig belysning. Homogent eller osolidariskt deltagande som beskrivs i termer av ett ”vi” och ett ”dom”, där ”dom” inte lyssnas på och inte behandlas med respekt, kommer tolkas som egennyttigt handlande och i linje med det strategiska handlandet (den sociala faktorn är uppfylld men deltagarna betraktas inte som jämlikar och samtalet likriktas). Deltagande i diskussioner är enligt Habermas människans mest grundläggande rättighet och därför är denna teoretiska komponent central. Frågan som ställs till materialet är: *Hur ser Nordisk Alternativhöger på deltagande i samtal?*

Det andra (2) temat som kommer utredas är sanning och rationalitet. I en idealtypisk samtalssituation förs diskussioner på en rationell och ”sann” grundval där samtliga deltagare

gör sig förstådda och söker samförstånd kring en fråga. Förstådd innebär att både språket, i grammatisk bemärkelse, och avsikten med utsagan är begriplig. Ett ”sant” och hållbart argument bygger på sakliga och begripliga skäl som presenteras med ett naturligt språkbruk. Därtill måste argument kunna kritiserars av interaktionsdeltagarna.

Om det i materialet framkommer att riktighet negligeras och att utsagor bär på implicita budskap som mottagarna inte kan kritisera, riskerar att uppfatta olika eller inte alls är detta ett indicium på att handlandet drar mot extrempunkten framgångsorienterat handlande.

Analysfrågan för detta tema lyder: *Hur uppfattar Nordisk Alternativhöger sanning och rationalitet?*

Studiens tredje (3) och sista teoretiska utgångspunkt är det mångfasetterade begreppet makt. Det som specifikt kommer analyseras i detta avsnitt är i vilken utsträckning Nordisk Alternativhöger låter det mänskliga och sociala underkastas ”systemets” styrningsmedier makt och pengar som till sin natur korrumpierar och manipulerar det rationella samtalet och medborgarnas förmåga att kritiskt resonera sig fram till det gemensamma goda. Tecken på maktlystnad är bland annat när aktörer handlar utifrån olika särintressen, exempelvis kommersiella, etniska eller regionala. Om empirin visar att handlandet i större utsträckning styrs av särintressen snarare än allmänintresset talar detta för att handlandet är framgångsorienterat. Vid inläsning kommer även eventuell förekomst av våld och andra former av förtryck beaktas med anledning av att detta är strikt uteslutet i Habermas deliberativa demokratiideal. Analysfrågan som formuleras är: *Vad finns det för typer av maktambitioner och hur kommer dessa till uttryck?*

Sammantaget fyller de tematiska analysfrågorna tillsammans den viktiga funktionen att vägleda analysen till att fånga in det som i texterna är väsentligt och relevant för att svara på studiens övergripande forskningsfråga: *Hur utmanar Nordisk Alternativhöger det demokratiska samtalet genom sitt arbetsätt?*

4. Analys

4.1. Deltagande

I detta inledande analysavsnitt undersöks huruvida Nordiska Alternativhögerens arbetsätt hindrar människor från att delta i fria- och förutsättningslösa diskussioner. Analysfrågan som

ställs till materialet är ”*Hur ser Nordisk Alternativhöger på deltagande i samtal?* och svaret på frågan kommer presenteras i slutet. De komponenter som är av särskild vikt i detta tema är grupp sammansättning (eftersom detta avgör huruvida åsiktsmångfald råder) och gruppdynamik (hur samtalsdeltagarna betar sig och behandlar varandra).

I en ordlista i boken *Att förstå Alternativhöger* (2017) anges att metapolitik är en form av opinionsbildning som i första hand sker utanför den politiska sfären. Metapolitik kompletterar den reguljära politiken och riktar sig till både den aktiva eliten och den bredare allmänheten (Nilsson och Stigermark, 2017:119). Att rörelsen riktar sig brett framhålls även i vice ordförande Daniel Fribergs bok *Högern kommer tillbaka: Handbok för den äkta oppositionen*: ”aktörer både inom och utom det existerande politiska systemet [får] delta, så långt som vilja och möjlighet finns” (Friberg, 2015:51). Som arbetsmetod innefattar metapolitik spridandet av ”idéer, attityder och värderingar i samhället, vilka på lång sikt syftar till att åstadkomma en djupare politisk förändring” (Nilsson och Stigermark, 2017:119).

Ordförande och grundare Christoffer Dulny ser sig som en ”metapolitisk entreprenör” (Dulny, 2017:110), och beskriver i Uppdrag Granskning reportage (2018) att han vill ”befinna sig precis utanför åsiktskorridoren och sen helt enkelt vidga den så mycket som möjligt och göra det oacceptabla acceptabelt”. Förhoppningen är att personer på maktpositioner och andra som är mottagliga för rörelsens idéer börjar ”resonera på ett liknande sätt” (ibid.). En grupp som framhålls vara särskilt viktig att påverka är Sverigedemokrater som idémässigt anses stå närmast till hands och därmed är de som mest sannolikt kommer plocka upp och sprida rörelsens uttryck, idéer och visioner (Jacobsson, 2017:68–69). Lyckas man påverka Sverigedemokrater menar Dulny att rörelsen han företräder kommer utgöra ett större hot ”än diverse babbar som går och skjuter ihjäl andra babbar som ingen bryr sig om” (i Uppdrag Granskning, 2018). På frågan vad en ”babbe” är svarar Dulny att det är en ”invandrare, en utlänning” (ibid.). Vidare förklarar Dulny och kollegan Kristofer för SVT:s reporter att de är medvetna om att rörelsens budskap kan uppfattas stötande och kränkande av människor men att detta inte är något de tar hänsyn till, det är snarare ett tecken på framgång: ”Det är absolut en framgång om rätt personer blir stötta. Jag hoppas att de blir kränkta. Det kan jag säga, jag hoppas att de känner att oj, vad har hänt med samtalet? Varför är alla så radikala helt plötsligt?” (ibid.).

En gemensam ståndpunkt hos Nordiska Alternativhögerens ledande företrädare är nödvändigheten att överskrida politiskt korrekta gränser. Friberg skriver i sin bok att metapolitiken har ”potential att fånga essensen i viktiga frågor och lyfta fram synsätt som underminerar och bryter ner det politiskt korrekta töcken” (2015:27). En så viktig fråga menar Friberg är ”massiv” återvandring. Inför valet 2018 förutspådde han att Sverigedemokraterna skulle bli Sveriges största parti och att det hade givit viktig legitimitet åt frågan om återvandring (i Uppdrag Granskning, 2018). Stefan Jacobsson, kapitelförfattare i *Att förstå Alternativhöger* menar att frågan om återvandring inom snar framtid kommer tas som en självklarhet i Sverige som har världens främsta konsensusbefolkning: ”På samma sätt som att Sverige nu lider av illusionen av att vi ska vara världens bästa land på mångkultur, så kan vi skapa ett Sverige som ska vara världens bästa land på homogenitet och hemsändande” (2017:68). Det mångkulturella samhälle som vuxit fram i Sverige anses ha resulterat i stora och synliga konsekvenser (ibid:67)

En viktig plattform för diskussion kring frågan om återvandring är invandringskritisk alternativ media som en avgränsad men växande del av Sveriges befolkning använder som sin primära informationskälla enligt Friberg (2015:30). Genom egna och andras alternativa medier och opinionsmedel sprider Nordisk Alternativhöger nationalkonservativt innehåll och utmanar etablerad mainstream-media som med sitt vänsterliberala innehåll anses vara förtjänt av en ”bojkott” (Friberg, 2015:16, 34). Den ideologiska vänstern utgör, av många anledningar, en synnerligen problematisk grupp. I en intervju för den ungerska nationalkonservativa nyhetssidan Alfahir beskriver Friberg vänstern och deras politik och människosyn på följande sätt:

”*They* [vänstern, egen kursivering] needed 40-50 years to do that, because their ideology is sick, twisted, and crazy, and based on completely false assumptions concerning human nature. A lot of propaganda and brainwashing was required to make people accept their nonsense. *Our* [Nordisk Alternativhöger, egen kursivering] ideas, on the other hand, are realistic, natural, and in accord with the instincts and behaviour of normal people” (Friberg, 2016a)

De frågor som vänstern bryr sig om, så som jämställdhet och jämlikhet, menar Friberg är trams och rena myter (2015:57). Kvinnor är det svagare könet och att kvinnor alltid har varit underrepresenterade inom politisk aktivism, med undantag för feminismen, är inte bara ”ett ofrånkomligt faktum” (ibid:59) utan även ”naturligt och önskvärt” (ibid:58). Av denna

anledning har kvinnor inte ”samma ansvar som vi [män] i den strid Europa står inför” utan behöver skydd (ibid:58). Uppmaningen till den ”den svenske mannen”, ledaren i familjen, att inte gå på ”jämlighetsnormen” kan inte nog understrykas, skriver Friberg (ibid:50).

Ytterligare tecken på att jämlikhet och jämställdhet förkastats återfinns i Kristofer Hugins och Robert Rönngrens respektive bokkapitel i *Att förstå Alternativhöger* (2017). Hugin skriver exempelvis att rörelsen är mansdominerad och att merparten ”är antiegalitära, traditionalister och bejaktar de bägge könen olikheter”, rörelsen strävar inte ”efter en jämn balans mellan könen” (2017:59). Under ett och samma tält har en gemenskap mellan ”människor med liknande förmågor, egenskaper och intressen” skapats och således kan grupsammansättningen beskrivas som ”relativt homogen” (ibid:73–74). Rönngren skriver att begreppet heterosexuell är ”absurt” eftersom det är ”ett namn för normal sexualitet” och att HBTQ-rörelsens ifrågasättande av den biologiska naturen är ”ett av de främsta tecknen på att vår civilisation lider mot sitt slut eftersom den involverar ifrågasättandet av själva den biologiska naturen” (2017:60). Könsvirrade personer bör betraktas som ”tragiska” och inte ”beundransvärda” som Rönngren menar att de gör idag (ibid:61–62).

Fortsättningsvis framhåller Friberg att metapolitik inte är begränsat till alternativ media. Det långsiktiga målet är att influera alla aspekter av samhällets tredje statsmakt: ”This is true for all aspects of the press: print, television, radio, and the Internet” (Friberg, 2016a). Även om Nordisk Alternativhöger har producerat en hel del tryckt material är internet i särklass den viktigaste plattformen. Det är via internets gränslöshet som den amorfa strukturen vuxit fram:

”Det finns ingen anledning för oss att ha medlemslistor som riskerar att läcka ut [...] Finns det något våra motståndare avskyr så är det att vi är så heterogena och svåra att få grepp om. De vill att vi bara ska vara en organisation, att vi ska lägga ut vår strategi svart på vitt och att vi ska genomföra öppna aktioner som de sedan kan krascha. Låt oss inte gå i den fällan” (Dulny, 2017:109)

Dulny berättar i Uppdrag Granskningens reportage (2018) att sociala medier möjliggör å ena sidan öppen kommunikation, med exempelvis trogna ”fans”, men även dold kontakt med aktörer som kräver anonymitet. Enligt honom själv har han kontakt med flera etablerade riksdagspartier, inklusive sådana som ligger vänster om SD (i Uppdrag Granskning, 2018). Vidare skriver han i *Att förstå Alternativhöger* (2017) att det metapolitiska projektet tog fart under Donald Trumps presidentkampanj 2015 då han och en grupp på cirka 50 till 100

personer via sociala medier mobiliserade människor och organiserade ”räder” mot det mediala- och politiska etablissemang. Tweets innehållandes nazistiska internskämt skickades till journalister och politiker, fick viral spridning och blev snabbt världsangelägenheter. Under samma tid bildades, på Sverigedemokraternas riksdagsparti där Dulny arbetade vid den tiden, ”en liten kärna av trumpentusiaster med mig i spetsen” som bland annat kommunicerade via en hemlig grupp på Facebook (2017:98). Dulny beskriver hur han i gruppen delade ”trumpememor som var någorlunda normalbögsvänliga i syfte att på sikt rödpillra mina kollegor” (ibid.). ”Rödpillra” innebär ett försök att få en person att se igenom de falska lagren som Alternativhögern anser omgärdar världens tillstånd. Inspirationen till metaforen kommer från filmen *The Matrix* (Nilsson och Stigermark, 2017:124–125).

Kristoffer Hugin menar att aktiviteterna på internet och sociala medier gett upphov till en särskild internetkultur bestående av dedikerade medlemmar, i vilken ”unga män som ligger relativt högt på autismspektrumet” är överrepresenterade. Dessa medlemmar, även benämnda som ”nätkrigare”, bedriver ihärdigt ”respektlösa trollningskampanjer” på olika internetsajter (2017:88). Med stöd hos autismforskaren Simon Baron-Cohen skriver Hugin att medlemmarna ”utmärks av låg empatisk förmåga men hög förmåga till att systematisera” och att epitetet ”Weaponized autism” som ibland används för att beskriva Alternativhögern därför är befogat (Hugin, 2017:89–90).

”Militariserad autism, från engelskans *weaponized autism*. Ett uttryck som beskriver den kraft och den förmåga som atomiserade unga och socialt missanpassade internetnördar innehar, främst som är aktiva på forumen 4chan och 8chan. Utanför internet är de som innehar militariserad autism marginaliserade outsiders, men på internet bedriver de effektiv metapolitisk kamp när de koordinerar sina krafter mot etablissemang. Kan liknas vid digital gerillakrigföring” (Stigermark och Nilsson, 2017:122)

Resonemanget ovan kan ses som ett uttryck för människoexploatering där socialt marginaliserade individer och grupper lockas in i en nätbaserad gemenskap i vilken auktoritära personer dikterar villkoren på ett sätt som gynnar en på förhand uppsatt agenda.

Sammanfattningsvis kan analysfrågan ”*Hur ser Nordisk Alternativhöger på deltagande i samtal?*” besvaras enligt följande: rörelsens ledande företrädare försöker ge sken av att deras arbetssätt är inkluderande och välkomnande till alla som vill och kan delta. De säger sig försöka engagera en bred publik i hopp om att dessa personer tillsammans kan bilda en

tillräckligt stark opinion för att påverka den politiska makten. Såhär långt står metapolitik, i termer av deltagande, inte i konflikt med den deliberativa idealtypen, tvärtom harmoniserar det väl. Enligt teorin är deltagande i diskussioner människans mest grundläggande rättighet eftersom det är genom diskussioner som medborgarnas offentliga autonomi realiseras och där den allmänna folkviljan manifesteras (Habermas, 1996:137). Icke desto mindre framgår, implicit och explicit, på flera ställen i materialet att ledare och anhängare bär på fördomsfulla och rasistiska åsikter. Dessa kanaliseras genom ett respektlöst, nedsättande och hotfullt beteende mot individer och grupper som av olika anledningar inte anses förtjäna en plats och röst i det offentliga samtalet, eller en röst överhuvudtaget. Medmänsklig, förutsättningslös interaktion i den fysiska världen åsidosätts och istället tar ledare och medlemmar tillflykt till internet och sociala medier, i första hand otillgängliga alternativa plattformar, där de under anonymitet demoniserar olikänkare, skapar och underblåsar konflikter samt sprider likriktad (des)information. Avslutningsvis karaktäriseras deltagandet av intern homogenitet.

4.2. Sanning och rationalitet

I följande analysavsnitt görs en ingående undersökning av rörelsens språkbruk. I en idealtypisk samtalssituation sker argumentation på en saklig och begriplig grund eftersom detta skapar bäst förutsättningar för interaktionsdeltagarna att ifrågasätta och rikta kritik mot det som sägs. Analysfrågan som i ett senare skede besvaras lyder: *Hur uppfattar Nordisk Alternativhöger sanning och rationalitet?*

En central del i Nordiska Alternativhögers kommunikation är användandet av memes vilket är ett internetfenomen som oftast tar sig uttryck i form av en bild med text infogad. I texturvalet nedan ger Anton Stigermark, författare och redaktör för antologin *Att förstå Alternativhögern* (2017), en mer detaljrik beskrivning:

”Inom alternativhögern finns det ett koncept som kallas ’memetisk krigsföring’ vilket betyder att man använder memer i den idépolitiska striden. Memer är bärare av idéer – på samma sätt som en missil innehåller ett biologiskt stridsmedel – och den som tillverkar högkvalitativa memer kan också sprida sina idéer på ett bättre sätt. I memekrigsföringen inmönstras ofta populärkulturella figurer för att uttrycka alternativhögers politiska poänger. Eller så tillskrivs personer åsikter och yttranden som de aldrig uttryckt, som ett sätt att göra idéspridningen mer effektiv. Det sätter fingret på en viktig punkt: sanning och rationell argumentering är inte av betydelse här, snarare är argumentets genomslagskraft i känslomässiga termer. Och det är en postmodern företeelse om något” (Stigermark, 2017:36–37).

Stigermark uttrycker explicit att memes som kommunikationsform inte handlar om att argumentera utifrån en rationell och sann grundval utan snarare är det tal om ett taktiskt politiskt spel där memes ses som ett effektivt sätt att sprida idéer som kan upplevas abstrakta och otillgängliga. Baserat på det Stigermark beskriver tycks själva skapandet av memer vara en medveten och noggrann process där syftet är att anspela på mottagarens irrationella och känslomässiga sidor. I antologins ordlista uppges att memes kan delas in i tre kategorier: logiska memer, etiska memer samt estetiska memer, dessa tre motsvarar i sin tur de retoriska kategorierna logos, ethos och pathos (Stigermark och Nilsson, 2017:120–121). Stigermark och Nilsson beskriver att en mem kan ta sig uttryck i många olika former, som ”ett enskilt ord, ett argument, ett narrativ, ett ansiktsuttryck, en föreställning av en livsstil etc.” (ibid:119–120). Dessa kulturbärande enheter kopieras och imiteras från person till person och skapar ett ”memkomplex”, en infrastruktur som organiserar människans omgivande verklighet och som ”i termer av livskraft, erhåller större stöd” än annan infrastruktur (ibid:121). Enligt Stigermark kan memes fungera som självuppfyllande profetior genom att de får människor att tro på möjligheten till social förändring av vissa företeelser och att dessa företeelser sedermera framstår som självklara och för alltid fastslagna (Stigermark, 2017:37–38). Formatets slagkraftighet kan förklaras med talesättet ”[e]n bild säger mer än tusen ord” (ibid:36).

En av den internationella Alternativhögerns första och sedermera mest välkända memer är ”Pepe the frog”. Upphovsmannen till den gröna grodan som även lyfts fram som en maskot är tecknaren Matt Furie. Kort efter det att memen började spridas på chattforum på alternativa nätsajter deklarerade Furie ett avståndstagande som dock inte fick något genomslag. Stigermark och Nilsson skriver att ”Pepe” blev oåterkallelig eftersom han på internet hade blivit ”en symbol för något större”, vilket bland annat bekräftades när president Donald Trump publicerade en tweet med en bild föreställande sig själv som grodan ”Pepe” (2017:123). Vidare skriver de att när propagandaorganisationen Anti-Defamation League utsåg symbolen som en hatsymbol stod klart att ”Pepe” skulle bli ”en kraft att räkna med i den memetiska krigföringen” (ibid:123). Daniel Friberg anser att (re)tweetandet av ”Pepe the frog” från Trump och andra kända och okända personer är toppen, ”because in the era of mass democracy and attention skimming, he who brings his message in a short, attention grabbing medium, wins” (Friberg, 2016b). Metapolitik, enligt Friberg, ”handlar helt enkelt om att påverka och forma människors tankar, deras världsbild, deras begrepp” (Friberg, 2015:26).

I det empiriska materialet framställs Nordiska Alternativhögerns arbetssätt som modernt och i flera avseenden även postmodernt. Det humoristiska och ironiska språkbruket som används beskrivs som ”tidens språk” och eftersom samtiden är kaotisk är även språkbruket det (Rönngren, 2017:63). En viktig metapolitisk kanal är Christoffer Dulnys podcast ”Vita Pillret” där ”vita pillret” symboliserar en medvetenhet om att framtiden går att rädda med positivt tänkande och kämpaglöd. Motsatsen till det ”vita pillret” är det ”svarta pillret” som innebär en subjektiv känsla av hopplöshet och övertygelse om att framtiden är förlorad (Stigermark och Nilsson, 2017:126–127). Det finns även ett fjärde piller, det ”blåa pillret”, som innebär att någon väljer ”att leva sitt liv i ignorans och okunskap, trots att möjligheten ges att ta reda på hur saker förhåller sig”. Dessa personer avfärdar ”kontroversiell fakta” och lever i en illusion om världens tillstånd som enligt rörelsen är falsk och destruktiv (ibid:117). Att ”pillra” någon eller själv ta ett piller är således en medveten handling som kräver att personen som utför handlingen är införstådd i det retoriska greppets betydelse. I fall där handlingen riktar sig mot ett annat subjekt är denna person däremot omedveten om att han eller hon är ett offer.

Användandet av intern lingvistik och kodspråk som ett sätt att påverka människors tanke- och beslutsprocesser tycks vara en allmänt vedertagen teknik. Avseende podden ”Vita pillret” beskriver Dulny i en intervju den på följande sätt:

”Väcka känslor är huvudtemat för just den podden och sen kommer det andra på köpet så att säga. Man får en liksom, vi brukar säga det lite att om man använder memetik, om man använder den typen av språkbruk att man tjuvkopplar hjärnan lite grann, man får liksom en access till vissa delar av ditt känslocentra genom att använda sig av vissa kodord, vissa språkbruk och det är så vi arbetar” (Dulny i Sebastian, 2019)

Dulnys förklarar i explicita ordalag hur de med illegitima metoder undergräver människors möjlighet att forma sina egna tankar och beslut. Som språkbruk kan ”memetik” få memorier att framträda som verkliga vilket i sin tur påverkar mänskliga beteenden och framalstrar den verklighetsförändring som är nödvändig, menar Stigermark och Nilsson (2017:126). I de memorier och poddar, men även videor och artiklar, som rörelsen producerar förmedlas tankar och idéer som ”kan vara väldigt komplicerade tankegångar, men det kan även vara väldigt mycket enklare tankegångar” (Dulny i Uppdrag Granskning, 2018). Dulny menar att Nordisk Alternativhöger hela tiden finns med i bakgrunden och ett kvitto på att deras påverkansarbete är framgångsrikt är att Sverigedemokrater vid flera tillfällen har delat och kommenterat deras

memes (ibid.). Sammantaget beskriver Dulny sitt engagemang såhär:

”Jag vill vara med i debatten, jag vill prata med människor som faktiskt har en makt att påverka, jag vill påverka deras sätt att tänka på. Jag vill också påverka folk inom den nationella rörelsen att fundera på vilken ton man använder, vilken taktik man använder för att få ut sitt budskap och om man har kontroversiella åsikter försök att säga det på ett sätt som gör att du delvis inte hamnar i fängelse men också att du liksom avdramatiserar din approach lite grann” (Dulny i Sebastian, 2019).

Dulnys uppmaning till människor med kontroversiella åsikter kan från ett handlingsteoretiskt perspektiv få stora konsekvenser på det rationella samtalet genom att mottagare får svårt att tyda avsändarens budskap. Uppriktighet verkar inte vara av vikt här utan snarare handlar det om att mörklägga verkliga åsikter och slippa fängelsestraff (vilket säger en del om åsikternas karaktär). Som svar på analysfrågan ”*Hur uppfattar Nordisk Alternativhöger sanning och rationalitet?*” kan det sägas att sanning och rationalitet alltsomoftast motarbetas. Det naturliga språket som Habermas menar ska användas i en idealtypisk samtalsituation ersätts med kodspråk, skämtsam jargong och retoriska grepp. Det grammatiska språket förvrängs och avsikten bakom språkhandlingar är oftast dold vilket delvis öppnar upp för (miss)tolkningar men försvårar även för interaktionsdeltagarna att ifrågasätta och kritisera det som uttrycks. Risken för missförstånd är stor, samtidigt som möjligheten att nå samförstånd begränsas. I ett giltighetsanspråk måste det enligt Habermas framgå både *vad* som yttras och *varför* vederbörande yttrar sig om det specifika spørsmålet (Carleheden, 1996:32). Språklig rationell kommunikation är absolut avgörande för utformandet av demokratiskt beslutsfattande och i förlängningen möjligheten att nå ömsesidig förståelse om livsvärlden. Habermas går så långt som att hävda att den mänskliga artens reproduktion och överlevnad är avhängigt rationell kommunikation (Månsson, 2015:335).

4.3. Makt

I följande analysavsnitt, som även är studiens sista, utreds och belyses maktuttryck med hjälp av analysfrågan ”*Vad finns det för typer av maktambitioner och hur kommer dessa till uttryck?*” Mer specifikt undersöks huruvida Nordisk Alternativhöger otillbörligen försöker införliva särintressen, vilket i så fall hotar det kommunikativa handlandet och möjligheten att nå samförstånd om vad som definierar allmänintresset. Makt- och våld, tillsammans med pengar, är de styrmedier som ”systemet” använder för att bedriva materiell reproduktion. I

livsvärlden däremot får endast språket användas som medel för att koordinera handlingar och nå gemensamma mål.

Som tidigare nämnts likställs metapolitik med opinionsbildning och beskrivs som ett arbete som sker utanför den politiska sfären men med det uttryckliga syftet att kritisera och påverka den politiska makten. Enligt Christoffer Dulny är han och hans kollegor ”kulturarbetare” och det är väldigt viktigt att de håller ”en armlängds avstånd till parlamentarismen” (2017:109). Tanken bakom detta är att det är kulturen som skall få forma och bestämma politiken och inte tvärtom. Anton Stigermark skriver att ett populärt talesätt inom rörelsen är att ”politiken flyter nedströms från kulturen” (2017:34–35). Genom att popularisera idéer och attityder inom kulturen, men även inom massmedia och institutionerna anses det möjligt att förändra parlamenten i önskvärd riktning (Hugin, 2017:71). Den form av kultur som framhålls vara av särskild vikt är populärkulturen. Stigermark skriver att rörelsen ”[h]öjer upp populärkulturen från ren underhållning till någonting högre genom att påvisa att den dels innehåller högre perspektiv och dels kan ha en kritisk funktion” (Stigermark, 2017:33). I snarlika ordalag skriver han att rörelsen ”ger populärkulturen en negativ funktion (peka ut en riktning som ligger bortom det nuvarande samhällen) genom sin inställning att den kan innehålla värden och symboler som går bortom den vänsterliberala strömningen som är vår tids dominerande kulturella strömning” (ibid:24). I detta avseende menar Stigermark att Nordisk Alternativhöger i praktiken är mindre elitistisk och filosofisk än Europas tidiga högerströmningar med Alain De Benoist i spetsen (ibid:23).

Den kanske minst lättillgängliga och mest målgruppsanpassade kanalen som Nordisk Alternativhöger använder för att sprida sina idéer är bokförlaget Arktos som Daniel Friberg grundade 2009. När Friberg intervjuas i Uppdrag Granskningens reportage beskriver han böckers roll såhär: ”Metapolitik, opinionsbildning, kulturkamp, vad man nu väljer för term så är böcker kanske den mest avancerade formen, den som kommer först, så att böcker är fundamentala” (Friberg i Uppdrag Granskning, 2018). I en annan intervju, gjord av flamländska veckotidningen ‘t pallieterke 2016 och som Friberg själv översatt till engelska, berättar han att Arktos är ett resultat av att han som högt uppsatt inom gruvindustrin inte stod ut med att bevittna hur civilisation förföll utan kände att det var hans plikt att engagera sig. Han valde därför att lämna sina uppdrag till förmån för metapolitiken och grundade förutom Arktos, även tankesmedjan Motpol och bloggmagasinet Right On (Friberg, 2016b). Friberg menar att dessa plattformar ”played a crucial role at a crucial time, and still do. That is

remarkable, since Swedes are such a small nation” (ibid.). Medan det är oklart huruvida Motpol och Right On genererat inkomst och engagerat människor i någon större omfattning står det i varje fall klart att Budapest-baserade Arktos rönt stora framgångar. Bolaget som Friberg fortfarande är VD för är idag världsledande inom sitt marknadssegment med sina publikationer och översättningar av radikalkonservativ litteratur (Uppdrag Granskning, 2018).

Vid beaktande av den bakomliggande anledningen till varför (populär)kulturen tillskrivs sådan stor vikt inom metapolitik framgår det tydligt att rörelsen följer en minutiös planerad agenda med det slutgiltiga målet att förgöra och erövra den nuvarande politiska och sociala ordningen. Med stöd i revolutionären Antonio Gramscis dagboksanteckningar skriver Friberg att ”[i]ngen kan störta en politisk apparat utan att dessförinnan ha försäkrat sig om den kulturella makt som den politiska kontrollen ytterst vilar på” (2015:25). Därför kan metapolitik ”ses som ett samhällsomvandlande *krig* [egen kursivering] på världsåskådningens, tankekonstens och kulturens nivå. En parlamentarisk *kamp* [egen kursivering] måste föregås, legitimeras och understödjas av en metapolitisk kamp. Metapolitik när den är som bäst reducerar parlamentarism till ren formalia” (ibid:26).

Vid sidan av sitt uppdrag som vice ordförande i Nordisk Alternativhöger är Friberg engagerad i den internationella alternativhögern, i vilken han beskrivs som oumbärlig. I augusti 2017 befann han sig tillsammans med ordförande Christoffer Dulny i Charlottesville, Virginia, för att tala under en sammankomst av olika högerextrema grupperingar. På plats uppstod våldsamma sammandrabbningar med motprotestanter vilket resulterade i en dödlig attack där en kvinna miste livet. Friberg fick aldrig chans att hålla sitt tal. Dulny skriver lite gåtfullt att en av de lärdomar som de drog från händelsen är att de alltid måste ”vara beredd på det värsta” (2017:108). I mer bestämda ordalag skriver Friberg att ”den svenske mannen” bör ”börja med fysisk träning [...] gärna MMA, kickboxning eller någon annan kampsport som involverar ordentligt med sparring, så att du vänjer dig vid att både utöva våld och själv utsättas för våld” (2015:55–56). Det betonas att mannen har det yttersta ansvaret för familjens säkerhet och ”den strid Europa står inför” (ibid:58), därför förväntas han hålla sig ”stridsduglig” (ibid:56). Något paradoxalt skriver dock Friberg i samma bok att våld, såväl organiserat som enskilt, är problematiskt, inte fyller någon funktion och därför inte är något som rörelsen förespråkar (ibid:50). Därtill framträder i det empiriska materialet verbala och fysiska tecken på att Friberg och övriga ledande företrädare anser det nödvändigt att utöva våld i syfte att nå politisk framgång.

I Uppdrag Granskningens reportage berättar Jonas Nilsson att politiska enheter måste bygga ett våldskapital och fundera över hur långt de är beredda att gå för att införliva den egna politiken. Personligen är han beredd att ”gå hur långt som helst [...] det jag tycker är rätt det gör jag” (i Uppdrag Granskning, 2018). Daniel Friberg instämmer med Nilsson och säger i samma klipp att det finns en risk att det uppstår ett raskrig och därför hoppas han ”att så många svenskar som möjligt beväpnar sig och gör sig redo på diverse” (i Uppdrag Granskning, 2018). Därtill poängterar han att det i ansvarsutkrävande syfte kan vara befogat med dödsstraff av vissa svenska politiker med anledning av de beslut de har fattat, i synnerhet inom politikområdet migration (ibid.). Christofer Dulny ställer sig inte explicit bakom brukandet av våld men säger att rörelsen ska ”återställa ordningen. Det är väl det liksom. På något sätt känner vi att det finns folk som har försatt Sverige i en allvarlig kris och dom personerna bör hållas ansvariga” (ibid.). Dulny beskriver dessa personer som resursstarka och att de i egenskap av detta ”får finna sig i att tåla satir och kritik”. Enligt honom ”angriper” de inte svaga människor (ibid.)

Att den vita rasen är en central fråga för Nordisk Alternativhöger är obestridligt. Jonas Nilsson menar att rasen är den nationella rörelsens enda icke-förhandlingsbara politiska fråga och likställer den med en kraftfull, orubblig kärna (Nilsson, 2017:53). Vidare kallar Dulny sig själv för en ”metapolitisk entreprenör” med det långsiktiga målet att skapa ”[e]tt vitt rymdimperium” (2017:109–110), ”ett globalt Norden” och ”att vita människor ska ta makten över alla andra människor, som ett eko från historien” (i Uppdrag Granskning, 2018). Ytterligare ett talande citat ges av Robert Rönngren som skriver att:

”Alternativhöger kommer också sist, men absolut inte minst, att etablera sig som en *maktfaktor* [egen kursivering] i den vita världen. Fler och fler medlemmar av den kommer att kunna börja *försörja sig* [egen kursivering] på sin aktivism, sitt opinionsbildande och som en form av journalister” (2017:64)

Mot bakgrund av ovan analys kan det göras gällande att Nordisk Alternativhöger blott ger sken av att handla fredligt. I realiteten är våld och förtryck drivande faktorer i kampen mot att skapa en radikalt annorlunda social ordning. Metapolitik handlar inte om att med rationella medel driva fram opposition mot den sittande makten, det finns ett explicit mål om att erövra den politiska makten och få till stånd ett paradigmskifte. I denna process och slutprodukt framhålls den vita rasen inte enbart som överlägsen alla andra raser utan det insinueras även

att denna bör vara den enda existerande. Det eller de som förhindrar denna utstakade agenda kommer hänsynslöst tas om hand. Enligt teorin är det i ett demokratiskt rättssystem endast staten som har rätt att utöva våld. Statens våldsmonopol är inskrivet i den författning som samhällsmedborgarna antagit genom folkomröstning. Genom detta monopol sörjer staten för skyddet av medborgarnas universella rättigheter. Politisk auktoritet utövas alltid inom ramen för den författning som folkviljan bestämt (Carleheden, 1996:98). Denna process avser Nordisk Alternativhöger manipulera och underminera. Genom verbalt och fysiskt förtryck försöker de införliva en rad särintressen och få dem att dominera allmänintresset. Pengar och makt tillåts koordinera livsvärldens handlingar vilket ger upphov till en ”tvångsmässig, falsk konsensus” kring hur samhället bör organiseras (Andersen, 2007:289).

Vidare har rörelsen en syn på kulturarbete som är väsentligt annorlunda från Habermas. Med populärkultur avses enligt litteraturforskaren Anne Heith ”i allmänhet kultur som tilltalar många, kultur som riktar sig till den stora massan av konsumenter och som för det mesta produceras kommersiellt” (2006:37). Habermas är stark motståndare till konsumentkultur då han menar att det leder till destruktion av offentligheten. Konsumentkultur drivs av makt och pengar och kan således inte ha en kritisk funktion. Risken med att låta kulturen bli en konsumtionsvara är att medborgare blir konsumenter snarare än ett kritiskt resonerande ”publikum”. När kommersiella intressen koloniserar offentligheten blir offentligheten inte längre den plats där medborgare bildar sig, söker nyheter och kämpar för åsikter. Denna moderna form av kultur föranleder ett mindre utbud och efterfrågan av politiskt relevanta nyheter till förmån för ”immediate reward news” vilket är nyheter som likt underhållningslitteraturen har en stilistisk utformning, läsningen underlättas av att innehållet på olika sätt är format på förhand. Detta sätt att producera och konsumera nyheter åstadkommer i förlängningen en verklighetsförskjutning (Habermas, 1984:163–164). I ljuset av detta blir det problematiskt att Nordisk Alternativhöger exploaterar kulturen för egennyttiga ändamål. Sammantaget utgör redogörelsen ovan svar på analysfrågan ”*Vad finns det för typer av maktambitioner och hur kommer dessa till uttryck?*”

5. Avslutning

5.1. Slutsats

Syftet med föreliggande studie har varit att utifrån teorin om deliberativ demokrati förstå hur en inhemsk politisk rörelse kan äventyra det demokratiska samtalet genom att tillämpa okonventionella arbetsmetoder. Med utgångspunkt i detta formulerades följande forskningsfråga: *Hur utmanar Nordisk Alternativhöger det demokratiska samtalet genom sitt arbetssätt?* Demokratiteorin som används företräds av Jürgen Habermas och beskriver å ena sidan ett idealtypiskt samtal (förståelseorienterat handlande), men även vad som konstituerar detta samtals motpol (framgångsorienterad handlande). Att teorin är utformad på detta sätt, i kombination med forskningsproblemets komplexitet, motiverade valet att genomföra en polär idealtypsanalys.

Analysen strukturerades utifrån tre teman: deltagande, sanning och rationalitet samt makt. De kunskaper som förvärvades i respektive analysavsnitt mynnar ut i slutsatsen att Nordisk Alternativhöger utmanar det demokratiska samtalet genom att agera framgångsorienterat snarare än förståelseorienterat. Detta kommer till uttryck genom social exklusion av individer och grupper i samhället som de anser har låg status och därför inte förtjänar att behandlas likvärdigt och med respekt. Med våld och manipulation kränker de den medborgerliga rätten till fri tanke- och åsiktsbildning och ytterst rätten till deltagande i offentliga samtal som enligt teorin om det kommunikativa handlandet är den mest centrala rättigheten. Motiv, intressen och mål bestäms inte *genom* interaktion så som det förväntas göra i ett förståelseorienterat samtal utan *före* vilket medför att utfallet påverkas av makt- och informationsasymmetrier (Carleheden, 1996:40).

Vidare påvisar studien att Nordisk Alternativhöger framförallt har rönt framgång online på grund av att detta möjliggör anonymitet och användandet av rörelsens karaktäristiska interna språkbruk som i Habermas mått mätt kan sägas vara irrationellt, men till del även artificiellt eftersom det bygger på kodspråk, intern humoristisk jargong samt osanningar. Detta skapar osäkerhet och förvirring kring utsagors betydelse och avsikt samt försvårar, eller till och med omöjliggör för interaktionsdeltagarna att ifrågasätta och kritisera det som uttrycks. I förlängningen motarbetar detta möjligheten att nå intersubjektiv förståelse om hur samhällsordningen bäst konstitueras.

I enlighet med Fielitz (2020) kan man argumentera för att Nordiska Alternativhögerns internetbaserade kommunikation undergräver språkets tydlighet och ersätter det med visuell tvetydighet. I bilder, videoklipp och podcasts, som ofta har en humoristisk underton, paketeras hot, hat och lögner. Detta väcker känslor hos såväl ”fienden” som meningsfränder och ger upphov till irrationellt snarare än logiskt handlande. Som Hodge och Hallgrimsdotter (2019) påpekar är detta dels en metod för rekrytering men fyller även en gränssättande funktion mellan sociala och kulturella kategorier, något som även Mellander och Sivenberg skriver om i sin forskning (2020). Kvinnor, icke-vita personer, vänstersympatisörer och HBTQ-personer nedvärderas och marginaliseras eftersom de förorsakar orättvisa och på olika sätt står i vägen för skapandet av en vit etnostat och de principer som ska råda där. Anhängare till Nordisk Alternativhöger delar även ett gemensamt motstånd mot det politiska och mediala etablissemangen vilket bland annat manifesteras genom överskridandet av politiskt korrekta gränser samt hatkampanjer mot beslutsfattare och journalister. Som Lisa Kaati poängterar föranleder strategin en gradvis förskjutning av ett mer hat- och hotfullt samtalsklimat och utgör ett hot mot demokratin när personer inte kan utföra, eller känner meningsfullhet i sitt jobb (i Uppdrag Granskning, 2018). I avsaknad av virtuellt ledarskap, och eftersom många väljer att agera anonymt, är risken att som pådrivare av detta förlopp utsättas för sanktioner liten (Fielitz, 2020:407) och, som Frisk et al. (2018) konkluderar i sin undersökning, tenderar dessa aktörer ha god kännedom om lagens gränser och vet hur de kan uppnå önskvärd effekt utan att behöva begå straffbrottsliga gärningar. Från företrädarnas sida reduceras de mer eller mindre anonyma ”medlemmarna” till instrumentella hjälpmedel som, likt kuggar i ett större maskineri, förväntas reagera på ”empirisk stimulation från sin omvärld” (Carleheden, 1996:48). I detta avseende kan handlandet delvis ses som instrumentellt (asocialt).

I likhet med Ico Maly's (2019) forskning om den flamländska rörelsen Schild & Vrienden illustrerar aktuell studie att många aktivister som offentligt eller anonymt sympatiserar med Nordisk Alternativhöger besitter en hög grad av digital kompetens. De har lärt sig att effektivt navigera i dagens snabba klicksamhälle, vet vad som krävs för att vinna gehör, vilka sårbarheter som digitaliseringen gett upphov till i moderna demokratier samt hur dessa kan exploateras. Kommunikationen sker i huvudsak på eller från alternativa sociala medieplattformar som ofta är otillgängliga för den breda allmänheten och följaktligen råder här andra normer och regler än vad som reglerar traditionella medier. Konsekvensen blir att det mänskliga omdömet pressas tillbaka och individers världsuppfattningar förvrängs

samtidigt som högerextrema åsikter, via kommentars-, gilla- och delningsfunktioner, får oproportionerlig spridning och uppmärksamhet och därigenom riskerar att normaliseras (Maly, 2019). Sammantaget undergräver detta det demokratiska samtalets överordnade roll och med det sagt får studiens syfte anses vara uppfyllt.

5.2. Kritisk diskussion

Även om den deliberativa demokratimodell, med Habermas i spetsen, är erkänd och allmänt uppskattad har den varit föremål för diskussion och behövt utstå en del kritik. En ståndpunkt som förenar flera kritiker är uppfattningen att modellen är orealistisk. Att deliberera sig fram till ett samförstånd i samtliga frågor, inklusive de mest brännande politiska frågorna, utan inslag av makt och egennyttigt handlande anser kritikerkåren inte är möjligt, och heller inte alltid eftersträvansvärt. Det kommer alltid finnas åsikter som inte kan formas, och meningsmotsättningar som inte kan lösas enbart genom deliberation. Maktasymmetrier existerar i alla politiska och icke-politiska samtal och att tro något annat anses naivt (Jodal, 2003:268). Joseph Schumpeter, som i relation till Habermas har en pessimistisk syn på människans natur, anser att medborgare i regel är ointresserade och inkompetenta när det kommer till angelägna samhällsfrågor och därmed inte har förmågan att handla på det sätt som den deliberativa demokratimodellen förutsätter. Därför menar Schumpeter att medborgarnas deltagande i demokratin bör minimeras (Reinikainen och Reitberger, 2004:280). Många skulle dock hävda att Schumpeter's går för långt i sin kritik och snarare argumentera för att det är möjligt att rätta till bristerna genom att komplettera modellen med andra förhandling- och beslutsprocesser (Jodal, 2003:259).

Till Habermas och även studiens försvar skall det poängteras att Habermas aldrig har haft som syfte att konstruera en fullkomlig samhällsmodell med ovillkorliga krav och bestämmelser för hur social och materiell reproduktion bör gå till. Habermas kritiserar såväl positivismen som hermeneutiken för sina universalistiska anspråk men avvisar dem däremot inte (Månsson, 2015:318). Han anser att det kommunikativa förnuftet kan blottlägga maktens patologi och i förlängningen frigöra människor från förhärskande strukturer (ibid:318). Således bär teorin på en ”potential till en demokratisk samhällsutveckling och utgör en grund för kritisk teori om det moderna samhället” (ibid:313). Med det sagt kan den kritik som riktas mot Habermas anses tandlös. Att idéerna är orealistiska gör inte teorin ofruktbar.

I linje med ovanstående skriver Reinikainen och Reitberger att Habermas demokratisyn, jämfört med andra deliberativa demokrater, är mindre anspråkslös och kontroversiell. Deliberation i Habermas teori bör snarast förstås som ett balanserande komplement eller korrektiv till representativ demokrati, snarare än som en allmängiltig beslutsmekanism (2004:10). Hade en annan demokratiteori använts, eller en teori från ett annat kunskapsfält, exempelvis säkerhetsstudier, hade andra typer av kunskapsanspråk kunnat byggas upp.

Vidare skall studiens resultat varken överdrivas eller underskattas. Enligt Lisa Kaati är Nordiska Alternativhögers aktivitet relativt liten och anhängarna utgör endast en begränsad del av mycket en större rörelse (i Uppdrag Granskning, 2018). Icke desto mindre har denna mindre grupp av personer ett oproportionerligt stort inflytande över den globala rörelsen (Mulhall, 2020:381), vars aktivitet är ”väldigt stor” (Kaati i Uppdrag Granskning, 2018). Detta illustreras av Bennett och Livingstone (2018) som menar att högerradikala rörelser, däribland Alternativhögen, med hjälp av sofistikerade metoder sprider systematisk och omfattande desinformation via såväl etablerade som alternativa mediasystem. De efterfrågar en holistisk approach och poängterar att det är problematiskt att desinformationen ofta avfärdas som harmlös och bemöts med ineffektiva och missriktade punktinsatser. Mot bakgrund av detta kan man tänka sig att det framförallt är de långsiktiga, tillika subtila, effekterna av Nordiska Alternativhögers arbetsätt som ger anledning till oro och att de kortsiktiga, direkta effekterna är marginella.

Avslutningsvis bör sociala mediers inverkan diskuteras kritiskt. Det står klart att sociala medier spelar en avgörande roll i Nordiska Alternativhögers arbetsätt och att rörelsen är homogen, men studien har inte undersökt innehållet i diskursen och det går därför inte att uttala sig om i vilken utsträckning metapolitik gynnas av exempelvis algoritmer och huruvida metapolitik ger upphov till filterbubblor så som Kaiser och Rauchfleisch (2018), samt Mellander och Sivenberg (2020) skriver om. Mellander och Sivenberg (2020) lägger dock in en brasklapp som är värd att ta upp i sammanhanget, nämligen att det saknas bevis för att individer som kommunicerar via internet löper större risk för att radikaliserar samt att interaktion och möten på internet kompletterar, snarare än ersätter fysiska möten (2020:291). Diskussionen huruvida sociala medier urholkar demokratiska processer är komplex och utanför denna studies räckvidd.

5.3. Framtida forskning

Statsvetenskaplig idéanalys kan tjäna flera olika syften och bedrivas på många olika sätt. Man kan därför tänka sig att analysmodellen i föreliggande studie skulle kunna utvecklas och tjäna som bas för andra kunskapsambitioner. Även om aktuell studie har lyckats förklara paralleller och mönster inom och mellan idésystem har den inte gjort anspråk på att påvisa kausala samband. Mot bakgrund av detta hade det varit intressant att med utgångspunkt i den systematiska kartläggning som gjorts i aktuell studie genomföra en noggrann undersökning av uppkomsten (bakomliggande orsaker) och konsekvenserna av metapolitik och se om det är möjligtvis föreligger kausalitet mellan metapolitik och olika samhällsproblem, exempelvis polarisering, politisk misstro eller minskat medborgerligt deltagande.

I och med att empirin i aktuell studie är begränsad till ett enskilt fall försämras möjligheterna till generalisering av resultaten. I ljuset av detta hade en jämförande studie kunnat vara fruktbar, exempelvis mellan Nordisk Alternativhöger och den flamländska rörelsen Schild & Vrienden som Ico Maly (2019) studerat. Men det hade även kunnat vara intressant att jämföra mot rörelser som inte uttryckligen bedriver metapolitik, såväl inhemska som utländska. Detta hade kunnat öka kunskapen kring hur antidemokratiska och antiliberala aktörer kommunicerar och klargöra de diffusa gränsdragningar som Bennett och Livingstone (2018) menar föreligger mellan politiska organisationer i samtida ”disinformation order”. Avslutningsvis vore det intressant att studera det empiriska fallet på nytt i framtiden och se huruvida arbetssättet modifieras, exempelvis genom att tekniker tillkommer, utvecklas eller slopas.

6. Referenslista

6.1. Litteratur

Andersen, Heine (2007). "Jürgen Habermas" i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.) (2007). *Klassisk och modern samhällsteori*. 3., [utvidgade och rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bennett, Lance & Livingstone, Steven (2018) The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of communication*. [Online] 33 (2), 122–139.

Borgström, Göran & Svärd, Per-Anders Svärd (2018). ”Idé- och ideologianalys” i Boréus, Kristina & Bergström, Göran (2018) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Carleheden, Mikael (1996). *Det andra moderna: om Jürgen Habermas och den samhällsteoretiska diskursen om det moderna*. Göteborg: Daidalos AB

Dahlkvist, Mats (2003). ”Jürgen Habermas teori om ´privat´ och ´offentligt´” i Habermas, Jürgen (1984). *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*. Lund: Arkiv

Deland, Mats et al. (2010) *Det vita fältet: samtida forskning om högerextremism*. Uppsala: Historiska institutionen, Uppsala universitet

Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet (2016) *Låt fler forma framtiden!* (SOU 2016:5). Stockholm: Kulturdepartementet

Demokratiutredningen (2000). *En uthållig demokrati! – Politik för folkstyre på 2000-talet* (SOU 2000:1). Stockholm: Kulturdepartementet

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwe

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fielitz, Maik (2020). "Från digitala hatkulturer till högerextrem terrorism" i Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Stockholm: Försvarshögskolan

Frisk, Lotta et al. (2018). *Förtroendevaldas trygghet I Ludvika kommun*. (Rapport 2018:6). Högskolan Dalarna. Tillgänglig: <http://du.divaportal.org/smash/get/diva2:1242849/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2020-11-26)

Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (2003) "Demokratins ideal möter verkligheten" i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red.) (2003). *Demokratins mekanismer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Møller Pedersen, Peter (2004). "Jürgen Habermas" i Gytz Olesen, Søren & Møller Pedersen, Peter (red.) (2004). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv: en presentation av: Karl Marx & Friedrich Engels, Émile Durkheim, Michel Foucault, Niklas Luhmann, Pierre Bourdieu, Jürgen Habermas, Thomas Ziehe, Anthony Giddens*. Lund: Studentlitteratur

Habermas, Jürgen (1997). *Diskurs, rätt och demokrati: politisk-filosofiska texter*. Göteborg: Daidalos

Habermas, Jürgen (1996). *Kommunikativt handlande: texter om språk, rationalitet och samhälle*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos

Habermas, Jürgen (1984). *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*. Lund: Arkiv

Heath, Carl (2020b). Allvarligt – näthat slår mot demokratin. *Svenska Dagbladet*. 29 september. Tillgänglig: <https://www.svd.se/allvarligt-lage--nathat-slar-mot-demokratin> (Hämtad 2020-11-15)

Heath, Carl (2020a). "Förord" i Kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet (red.)(2020). *Det demokratiska samtalet i en digital tid: En antologi om desinformation, propaganda och näthat*. Stockholm: Elanders.

Heith, Anne (2006). *Texter – Medier – Kontexter*. Lund: Studentlitteratur.

Hermansson, Jörgen, Karlsson, Christer & Montgomery, Henry (red.) (2008). *Samtalets mekanismer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hodge, Edwin & Hallgrimsdottir, Helga (2019). Networks of Hate: The Alt-right, “Troll Culture”, and the Cultural Geography of Social Movement Spaces Online. *Journal of Borderlands Studies*. [Online] 35 (4), 563–580.

Höjer, Henrik (2017). Forskare sticker hål på myten om filterbubblor. *Forskning & Framsteg*. 16 november. Tillgänglig: <https://fof.se/tidning/2018/1/artikel/forskare-sticker-hal-pa-myten-om-filterbubblor> (Hämtad 2020-11-25)

Jodal, Ola (2003) ”Fem frågetecken för den deliberativa teorin” i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red.) (2003). *Demokratins mekanismer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Kaiser, Jonas & Raschfleish, Adrian (2018). Unite the right? How YouTube’s recommendation algorithm connects the U.S. Far-right. *Medium*. 11 april. Tillgänglig: <https://medium.com/@MediaManipulation/unite-the-right-how-youtubes-recommendation-algorithm-connects-the-u-s-far-right-9f1387ccfabd> (Hämtad 2020-12-20)

Karlsson, Christer (2003) ”Den deliberativa drömmen och politisk praktik” i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red.) (2003). *Demokratins mekanismer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Lewin, Leif (2003) ”Folket och eliterna – trettiofem år efteråt” i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red.) (2003). *Demokratins mekanismer*. 1. uppl. Malmö: Liber

Löw, Helene (2015) *Nazismen i Sverige 2000–2014*. Stockholm: Ordfront.

Maly, Ico (2019) New Right Metapolitics and the Algorithmic Activism of Schild & Vrienden. *Social media + society*. [Online] 5.

Mellander, Erik & Sivenberg, Jennie (2020). "Alt-right – en guide för 'Normies'" i Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Stockholm: Försvarshögskolan

Mulhall, Joe (2020). "Det internationella alt-right och Sverige" i Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Stockholm: Försvarshögskolan

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2019). *Om MSB:s arbete med informationspåverkan*. Tillgänglig: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/psykologiskt-forsvar/om-msbs-arbete-med-informationspaverkan/> (Hämtad 2020-11-15).

Månsson, Per (2003) "Jurgen Habermas och moderniteten" i Månson, Per (red.) (2015). *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*. 9. uppl. Lund: Studentlitteratur

Premfors, Rune och Roth, Klas (2003). "En demokratisyn och ett forskningsfält" i Premfors, Rune & Roth, Klas (red.) (2004) *Deliberativ demokrati*. Lund: Studentlitteratur

Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (2020a). "Sammanfattning" i Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Stockholm: Försvarshögskolan

Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (2020b). "Ytterligare faktorer som påverkar radikalnationalistiska miljöer samt våldsanvändning" i Ranstorp, Magnus & Ahlin, Filip (red.) (2020). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern: en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön*. Stockholm: Försvarshögskolan

Reinikainen, Jouni & Reitberger, Magnus (2004). "Kritiken av deliberativ demokrati" i Premfors, Rune & Roth, Klas (red.) (2004) *Deliberativ demokrati*. Lund: Studentlitteratur

Sverige Kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet (2020). *Det demokratiska samtalet i en digital tid: så stärker vi*

motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat (SOU 2020:56) Stockholm: Norstedts juridik. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/09/sou-202056/> (Hämtad 2020-11-25)

Teitelbaum, Benjamin (2019). "Daniel Friberg and Metapolitics in Action" i Sedgwick, Mark (red.) (2019). *Key thinkers of the radical right: behind the new threat to liberal democracy*. [Online]. New York, N.Y.: Oxford University Press

Wagnsson, Charlotte (2020). "What is at stake in the information sphere? Anxieties about malign information influence among ordinary Swedes". *European Security*, 29:4, 397-415, DOI: [10.1080/09662839.2020.1771695](https://doi.org/10.1080/09662839.2020.1771695)

6.2. Empiriskt material

Dulny, Christoffer (2017). "En transatlantisk pakt: rapport från alternativhögers skyttegravar" i Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Friberg, Daniel (2015). *Högern kommer tillbaka: handbok för den äkta oppositionen*. London: Arktos Media Ltd.

Friberg, Daniel (2016a). Svensk media har blod på sina händer. *Motpol*. 9 maj. Tillgänglig: <https://motpol.nu/danielfriberg/2016/05/09/svensk-media-har-blod-pa-sina-hander/> (Hämtad 2020-12-03)

Friberg, Daniel (2016b). Intervju i flamländsk press om alternativhögern. *Motpol*. 29 oktober. Tillgänglig: <https://motpol.nu/danielfriberg/2016/10/29/intervju-i-flamlandsk-press-om-alternativhogern/> (Hämtad 2020-12-03)

Friberg, Daniel (2017). Alternativhögern etablerar sig i Norden. *Motpol*. 11 maj. Tillgänglig: <https://motpol.nu/danielfriberg/2017/05/11/alternativhogern-etablerar-sig-i-norden/> (Hämtad 2020-11-12)

Hugin, Kristoffer (2017). "En psykologisk analys av den nordiska alternativhögern" i Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Jacobsson, Stefan (2017). "Kan alternativhögern påverka det parlamentariska arbetet?" i Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Nilsson, Jonas (2017). "Föreningen av anarkism och fascism" i Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Rönngren, Robert (2017). "Alternativhögern som början på en ny ordning" i Nilsson, Jonas & Stigermark, Anton (red.) (2017). *Att förstå alternativhögern*. Första svenska utgåvan, första upplagan Helsingborg: Logik förlag

Sebastian, Jacob (2019). *Christoffer Dulny från Nordisk alternativhöger om hur metapolitiken kan radikaliserar åsiktskorridoren*. <https://www.youtube.com/watch?v=t56k3enoUqE&t=435s> (Hämtad 2020-12-03)

Uppdrag Granskning (2018). Alternativhögern i Sverige [TV-program]. Sveriges Television, SVT1. 29 augusti.